

Неизменно в живота съм се сблъсквала с проблемите на ромската жена

Петя, р. 1989

Казвам се Петя Цолова, родена съм в Лом, но живея и работя във Враца. Мога да кажа, че съм първата ромска водеща във врачанската кабелна телевизия. Много често когато хората разберат за моя етнически произход, правят асоциации с Виолета Драганова, която е първата ромска водеща в Българската национална телевизия. Аз съм на 27 години, неомъжена и неразвеждана. Имам двама братя и една сестра. Единствено сестра ми е по-голяма от мен и вече е щастливо омъжена, с две деца. Имам прекрасни племенници. Много обичам да им чета от любимите ми стихотворения на Елисавета Багряна, а също така и приказки за принцеси.

Неизменно в живота съм се сблъсквала с проблемите на ромската жена. Наскоро разбрах за Рамковата програма за равноправно интегриране на ромите в българското общество. Там в отделен раздел са обособени проблемите на ромската жена. За съжаление аз лично съм се убедила, че ромската жена е двойно дискриминирана. Един път заради етническия и произход и втори път заради това, че в самата ромска общност, тя също е дискриминирана, защото е жена. Мисля, че това са причините проблемите на ромската жена да бъдат специално разгледани и да се търсят начини за тяхното решаване. Ако говорим за чисто женската страна на въпроса, то проблемите могат да се разглеждат в контекста на ромските традиции, наследени от вековете. Можем да говорим за един модел на консервативна патриархалност, според който жената трябва да бъде домакиня, да се грижи за дома, за мъжа и за децата, а мъжът се грижи за прехраната и има неограничена свобода. Според мен проблемите се коренят точно в този „твърд“ модел. Ранните ромски бракове са резултат от описания от мен модел-канон. Но, ако оставим настрана традицията, и погледнем логично

какво би могло да прави едно момиче на 16 години без образование, освен да се посвети на семеен живот. Ако на този възраст тя има необходимото образование и някакви стремежи за лична реализация, като например да продължи да учи в университет, то едва ли ще бъде майка на 16 години. Необразованите момичета от малки си знаят, че единствената им цел в живота е да имат семейства и деца. За да се промени това, е необходимо да се работи върху това тези момичета да учат, да се изграждат у тях други ценности като образование, личен просперитет и т.н. Трябва да се работи и с родителите. На тях постепенно и упорито трябва да се обяснява и да бъдат убедени, че е престъпление да накараш детето си да се ожени на 16 години, да роди три деца, да бъде неука и да обрече на същото и своите деца.

Мога с удоволствие да разкажа за сватбените обичаи при ромите. Щом родителите се убедят, че синът им е „годен”, тръгват да търсят снаха. Открият ли подходящо момиче, започват да се пазарят. Щом се споразумеят, веднага определят деня на сватбата и всички подробности, свързани с нея. След спазаряването се прави годеж, а след него сватба, която се прави от свекъра. Булчинските рокли на ромската булка са няколко и в различни цветове - синя рокля-облича се рано сутринта в сватбения ден, това е цветът на зората; розова или бананов цвят-на обяд; лилава рокля - привечер, но вечерта, когато ще бъде с младоженеца, задължително облича бяла рокля. В събота или неделя отиват с музика при годеницата и и носят пълното обличане. В деня на сватбата булката се облича от жена, която е имала само един мъж, за да бъде и булката вярна на своя съпруг. Облечена и нагласена, тя отива в дома на свекъра. Там слагат пари в обувките и, за да е богата. Закичват нея и младоженеца с изкуствено бяло лале. Кумовете купуват халките на младоженците и даряват някакво златно украшение на булката. Сватбарите даряват невестата със значителна сума пари, която често надхвърля сумата,

платена от свекъра при пазаренето за нея. Вечерта булката облича бялата рокля и оставаме насаме с младоженеца. Ако булката не е девствена, момчето има право да се откаже от брака, а момичето носи тежко наказание в семейството си. Случва се и да и се прости, но при такъв сложен проблем се събира мешерето /циганският съд/ и решава какво да стане. При ромите сватбата продължава три дни. На втория ден отиват на ресторант. На третия ден, роднините на младоженеца завеждат булката в бащината къща, да си измие косата. Докато гостуват се приготвя ядене и пиене и се веселят до късно. Според правило при ромите, младото семейство трябва да живее поне една година заедно с родителите на младоженеца, като се учи от опита на възрастните във всичко и най-вече, за да може булката да възприеме обноските на семейството, в което е дошла.

Аз съм расла изцяло в българска среда и винаги съм била единствено ромче в класа. Поради този факт съм изпитвала другия аспект на дискриминацията-тази заради етническия ми произход. Чувствала съм я в детската градина и в училище. Точно в тази възраст децата са най-безпощадни и естествено, те са повлияни от родителите си, защото човек не се ражда с предразсъдъци, той ги придобива след това. За съжаление мога да споделя, че и досега се сблъсквам с прояви на дискриминация към мен, само заради ромския ми произход. Хората трябва да разберат, че ако насаждаш комплекси на някого или ако го обиждаш, това не помага нито на него, нито на теб, и на обществото като цяло. Защото има хиляди роми, които имат сериозен потенциал за различен тип работа и ако на тях им се даде шанс да реализират своя потенциал, техният успех ще донесе полза на всички. Като започнах да говоря за професии, образът на журналистка не беше мечтата ми когато бях малка. Имала съм толкова мечти като дете, непрекъснато прескачах от мечта на мечта. Но не мога да кажа, че журналистката беше сред тях. Въпреки че сега, обръщайки се назад във времето, си спомням, че едно от нещата, заради които най-често ме

наказваха като дете, беше, че когато майка ми и баща ми седяха да гледат телевизия, аз заставах пред телевизора и се вторачвах в него и нямаше сила, която да ме мръдне от там. После, като пораснах малко и гледах говорителките, не можех да проумея как тези жени са научили наизуст толкова много неща. Така че може би съм имала някакви подсъзнателни аспирации към журналистиката, но не мога да кажа, че това е била мечтаната професия. Иначе си мислех да стана лекарка, хореографка, певица, писателка, учителка.

До сегашната си професия стигнах, когато бях на гости при роднини във Враца. На улицата ме спряха за една анкета от местната телевизия и ми казаха, че намират нещо в мен и „стоя“ добре на екрана. Имаше интервю, с което се справих, и ме поканиха за работа. След това последваха три ефирни предавания и така се започна.

В момента завършвам българска филология в Софийския университет. Научих се да чета, когато бях четиригодишна в детската градина. Много обичах да чета. И в часовете по литература, когато имахме да пишем разни съчинения, винаги ми е доставяло страхотно удоволствие, дори си измислих собствени приказки. И впоследствие, когато се чудех какво да кандидатствам филология или журналистика, моя приятелка ме посъветва, че филологията е наука, а журналистиката е занаят. И така избрах да уча българска филология. В личен план след десет години се виждам омъжена и с деца. Искам да имам хубав, уютен дом и много любов в семейството. Професионално успях да реализирам част от мечтите си и ще преследвам нови.